

Het Gents baardkonijn, een opmerkelijk ras met een opmerkelijk verleden !

door Bert Driessen

Het Gents baardkonijn is een markant ras dat de voorbije decennia een sluimerend bestaan in België heeft gekend. In het verleden werd het foutief als een angorabastaard aanzien! Het ras heeft in het verleden nooit de erkenning gekregen die het verdiende. Het tij lijkt te keren. In België is het ras inmiddels als 11de Belgisch konijnenras officieel erkend en is de standaard opgesteld. In het buitenland, voornamelijk Duitsland en Oostenrijk en in mindere mate Nederland kent het Gents baardkonijn zeer veel liefhebbers.

Geschiedenis

Eerder dan 1960 is er in de Belgische kleindierliteratuur niets over een baardkonijn of iets gelijkaardig te vinden. En dat om de eenvoudige reden dat dit bijzondere konijn pas rond 1960 in België is ingevoerd. In 1961 presenteerde Raoul Verwulgen (zie kader) enkele baardkonijnen op de kleindiertentoonstelling van 'Het Neerhof' in Gent. Bij de keurders en ook het grote publiek deed dit ras, voorgesteld als 'Gentse baarden' veel stof opwaaien. Volgens 'kenners' waren deze dieren nazaten van kruisingen tussen normaal behaarde konijnen en Angora's. De befaamde Nederlandse keurder F.C. Schaedtler hechtte weinig geloof aan het herkomstverhaal van kweker Verwulgen (De Konijnenfokker, 1961). Bovendien had deze keurder kritiek op het feit dat er nauwelijks selectie op kuif- en baardvorming was gedaan. Waarschijnlijk wist hij niet dat dit kenmerk sterk leeftijds- en geslachtsafhankelijk is. Tijdens de eerder genoemde show stelde Schaedtler Verwulgen enkele vragen, waarop de kweker volgens de Nederlandse keurder moeilijk of niet kon reageren. Dit versterkte de argwaan in het tentoonstellingswereldje. Even snel als ze bekend waren geworden, verdwenen de Gentse baarden uit het

tentoonstellingsmilieu en uit het geheugen van heel wat fokkers. Ze werden dan ook maar één keer tentoongesteld en gekeurd. De daaropvolgende jaren leidde dit niet erkende ras een sluimerend bestaan in Oost-Vlaanderen. Eindjaren '70 kocht Ronny De Clercq (toenmalige 'Vereniging voor het Behoud van Zeldzame Huisdierrassen') een baardkonijnvoedster in Zingem, een dorp tussen Gent en Oudenaarde. Door het kweken met aanverwante dieren en door een strenge selectie werd een stabiele stam opgebouwd. De dieren waren allemaal erg gelijk qua kleur, lichaamsbouw, baardtype en beharing, maar door de nauwe inteelt was de vitaliteit van deze stam erg verzwakt. De selectie gebeurde aan de hand van de summier gegevens en foto's die eerder gepubliceerd werden. Om de inteeltproblemen op te lossen, werden rasloze voedsters met gelijkend type en bouw in de stam gebracht. In 1990 schreef De Clercq zijn bevindingen over het Gents baardkonijn neer in een artikel. De veronderstelling

dat de populariteit van dit merkwuurige ras door toedoen van dat artikel enorm zou stijgen, werd helaas niet bewerkstelligd. Integendeel zelfs!

Ongeveer 25 jaar geleden kocht Erik Meeus uit Duffel 3 baardkonijnen bij Ronny De Clercq. Deze dieren vormen de stam van de huidige populatie Gentse Baarden in binnen- en buitenland! In de beginjaren kweekte Erik Meeus grote aantallen in de hoop dat dit bijzondere ras populariteit zou winnen. Helaas belandden de meeste dieren in de ijskast omwille van de erg beperkte interesse. Jarenlang hield Erik baardkonijnen in allerlei kleuren, o.a. in haaskleur, zwart en geel. Maar wederom door het gebrek aan belangstelling en omwille van andere bezigheden reduceerde Erik de populatie van 20 volwassen dieren tot het huidige aantal, namelijk een handvol dieren. Bovendien kweekt hij enkel nog wild/haaskleurige baardkonijnen. Gedurende al die jaren werd specifiek op gewicht en baard/beharing geselecteerd. De nesten zijn altijd

vrij klein. Om vers bloed in de stam te brengen, opteerde Erik voor een bijzondere techniek. Twee in de weide loslopende baardkonijnvoedsters werden stiekem door een wild konijn gedekt. Enkele jongen van deze combinatie werden in de stam opgenomen. In al die jaren was er af en toe toch een enkeling die belangstelling voor de baardkonijnen toonde.

Enkele jaren geleden nodigde dierenkenner Louis Gonnissen Erik Meeus met zijn baardkonijnen uit in zondagnamiddag televisieprogramma 'Zondag Josdag' met als presentator Jos Ghijsen. Een blijk van erkenning voor deze volhardende liefhebber.

Of de hele historie, vooral van de eerste jaren, van het Gents baardkonijn geloofwaardig is, laat ik in het midden, maar het valt niet te ontkennen dat de historie zeer kleurrijk is.

Eigenschappen

De exterieureigenschappen zijn in de standaard vastgelegd (zie bijgevoegd). Voornamelijk door de bijzondere beharing valt dit ras op. Een wollige beharing van ongeveer 7 cm is als een kraag rond de kop, op de wangen en als een kuifje tussen de oren aanwezig. Naast deze opvallende kopbeharing is er ook een langere be-

haring op de flanken en de dijen mogelijk. Voorhoofd, oren, rug en poten zijn steevast normaal behaard. De buikbeharing is iets langer. Vooral bij baardkonijnen tussen de 6 en 12 maanden is de beharing uitgesproken. Bij oudere dieren komt de typische beharing in beperktere mate voor. Zowel jonge als oude rammen vertonen een minder uitgesproken typische beharing dan de voedsters. Bij oudere voedsters kan de lange beharing na enkele ruiperiodes expliciet toenemen. Ondanks de langere beharing klit de beharing -in tegenstelling tot angorawolnauwelijks. Naast deze exterieureigenschappen wordt dit ras gekenmerkt door een opvallend intrinsieke eigenschap, namelijk het aanhankelijke en rustige karakter. Deze eigenschap valt tijdens fotosessies enkel maar te appreciëren...

Raoul Verwulgen en het Gents baardkonijn

Van 10 tot 12 november 1961 werden op de internationale pluimveetentoonstelling in het Feestpaleis in Gent 1 oude ram en 4 jonge voedsters ter erkenning geshowd en dat onder de naam 'Gentse baard'. Deze presentatie deed en doet nog altijd heel wat stof opwaaien.

Momenteel woont Raoul Verwulgen weer in Gent, na een groot aantal jaren de Ardennen te hebben verkend. Op 15 augustus 1956 trok Raoul Verwulgen met zijn kinderen op uitstap richting Limousin in Frankrijk. Na uren in de auto te hebben rondgetoerd, werd in een bosrijke omgeving even halt gehouden om de benen te strekken. 'In de buurt roken we honing en hoorden we de bijen zoemen', vertelt Raoul. 'Omdat we bestwel nieuwsgierig waren, zijn we dieper het bos ingetrokken. Daar zagen we een groot aantal zelfgeproduceerde bijenkasten. Even verderop was er een hut met de enige bewoner: een kluisenaar. Door de lange baard en zijn weinig verzorgde uiterlijk kon je echt niet zeggen hoe oud die was'. In ruil voor wat horecamateriaal dat in de autokoffer van de familie Verwulgen lag, kregen ze een grote hoeveelheid honing mee. Tijdens het gesprek met de zonderling zag Raoul iets in de omgeving ritselen. 'Zitten hier veel muskusratten in de omgeving?', vroeg Raoul aan de man. Maar bij nader inzicht bleek het geritsel helemaal niet van muskusratten afkomstig te zijn. Maar wat dan wel? Als blijk van sympathie mocht de familie een koppel van dit bijzondere wezen uitkiezen. In een hol in de omgeving van de woonhut werden 2 jonge dieren gevangen en gesekst. Pas bij nader inzicht bleken het konijnen te zijn. Eenmaal terug in België werden de dieren in de tuin ondergebracht en daar mochten ze naar hartelust voor het nageslacht zorgen. Door de jaren heen werd op grootte en op beharing geselecteerd. De dieren wogen 4,5 tot 6 kg. Enkele rammen haalden zelfs een nog hoger lichaamsgewicht. De nesten bevonden zich altijd uit een 5-tal jongen. De Gentse professor Vangrembergen was bevriend met Raoul en porde hem aan om zijn dieren aan professor Willems, voorzitter van 'Het Neerhof' in Gent, voor te stellen. Na de eerste kennismaking met het baardkonijn stelde professor Willems voor om ze op de eerstvolgende show (1961) van 'Het Neerhof' aan de buitenwereld te tonen. Na lang aandringen gaf Raoul uiteindelijk toe. Op voorstel van de professor werden de konijnen als 'Gentse baarkonijnen' ingeschreven. Raoul vond en vindt nog altijd dat de benaming Vlaamse leeuw geschikter is. Tijdens de show boden de Duitsers en Japanners fikse bedragen voor de konijnen. Afgeschrikt door de enorme media-aandacht trok Raoul zich met zijn baardkonijnen volledig terug uit het tentoonstellingscircuit. Ondanks herhaaldelijk aandringen van professor Willems stond de familie Verwulgen geen exemplaren af. Door de groei en de bloei van Raouls horecazaak verdwenen de baardkonijnen steeds meer op de achtergrond. De baardkonijnen werden bij familieleden ondergebracht en uiteindelijk belandden ze in de Gentse regio bij enkele kwekers, waar het ras jarenlang een marginaal bestaan leidde.

Erfelijkheid

Vaak wordt gesuggereerd dat deze baardkonijnen een kruisingsproduct van Angora's zijn. Niets is minder waar! In tegenstelling tot de recessieve angorafactor berust de baardfactor op het dominant M-gen. Nakomelingen van een kruising tussen zuiver baardkonijn en een ander baardloos ras bezitten een baard, waarvan de expressie varieert. Omwille van de kleine populatie was er heel wat inteelt in de stam baardkonijnen. Dit resulteerde in kleine nesten van 4 à 5 jongen. Als verklaring daarvoor werd het kenmerk baard aan een lethalfactor gekoppeld. Dit wil zeggen dat homozygote baardkonijnen niet levensvatbaar zouden zijn. Deze stelling is niet juist. Ongetwijfeld zijn er meerdere genen bij het kenmerk 'baard' betrokken, zoals de lengte van de wollige beharing, de densiteit van de baardbeeharing...

Kweekervaringen

Alle kwekers duiden op de vrij kleine nestgrootte (5-tal jongen). Waarschijnlijk is de geringe nestgrootte enerzijds te verklaren door de enorme inteelt en anderzijds door het tamelijk hoge lichaamsgewicht, dat negatief met de nestgrootte is gecorreleerd. Bovendien werd er enkel op de uiterlijke kenmerken geselecteerd, maar niet op parameters zoals vitaliteit,

nestgrootte... Door inbreng van nieuw erfelijk materiaal worden de nestgrootte positief en het lichaamsgewicht vaak negatief beïnvloed. Opfokken van jonge dieren kent geen specifieke zorgen. Over de kweek van baardkonijnen en de latere ontwikkelingen van de jongen is weinig gekend. Om daaraan te verhelpen, werd een nest jonge baardkonijnen in 2004 tijdens opfok opgevolgd en met enige tussentijd gefotografeerd. Zoals alle konijnenjongen worden baardkonijntjes volledig naakt geboren. Bijzonder is de duidelijk waarneembare kleuraftekening op de huid. Op de flanken, nek en halsstreek, waar op latere leeftijd een langere beharing zal groeien, zijn de jongen zeer licht, wit-roze gekleurd. De rug, buik, kop en poten zijn donker gepigmenteerd. Na enkele dagen begint de beharing op rug, buik en kop te groeien. De kleur van de vacht is een mix van bruin en donkergrijs. De flanken en de halsstreek zijn nog naakt, de kleur van deze lichaamsdelen is muisgrijs.

Op ±10 dagen ouderdom begint de donkergrijze beharing op de flanken te groeien. Opvallend zijn de zwaar ontwikkelde achterpoten, een kenmerk dat duidt op een toekomstige, sterk ontwikkelde bouw van de dieren. Na nog een week is de donkere wollige beharing van de flanken en van de halsstreek even lang als de

normale rugbeeharing (haaskleur/konijngrijs). De baard is nog niet sterk ontwikkeld, maar is door zijn grijze kleur toch al waar te nemen. Op een leeftijd van 4 weken vertoont de vacht een zeer duidelijk tekeningspatroon. Op de flanken, de hals, de nek en de kop is de vacht donkergrijs, in tegenstelling tot de roodbruine rugkleur. Door een buitenstaander wordt de kleur soms met Thüringer verward. Op een speenleeftijd van 6 weken hebben zij deze kenmerken nog steeds behouden. De lange beharing op de baard, de nek en vóór de oren is nog uitgesproken toegenomen. De wollige beharing op de flanken is duidelijk langer dan de normale roodbruin rugbeeharing.

Op een leeftijd van 3 maanden blijkt de lengte van de wollige beharing nog steeds toe te nemen, zowel op de flanken, als op de kop en in de hals – en nekstreek. Rond deze leeftijd is de beharing het meest uitgesproken, maar de groei zal nog enkele maanden aanhouden. Daarna, tot 6 maanden ouderdom, is de evolutie omgekeerd: de lange wollige beharing zal terug afnemen. Bij oudere voedsters kan de kenmerkende wollige beharing terug toenemen. De kleur van de wollige baard kan van grijsblauw tot zwart variëren. De beharing op de voetzolen en staart is net iets langer dan de beharing van konijnen met een normale beharing.

Jong Gents baardkonijntje van 9 dagen oud.

Huisvesting en verzorging

In tegenstelling tot angorakonijnen vraagt de vacht van het baardkonijn weinig aandacht en klit de vacht zeer zelden samen. Om deze reden kunnen baardkonijnen ook op stro (of op houtkrullen) worden gehouden. Omdat ze relatief groot zijn, breng je baardkonijnen best in grote hokken of nog liever in grote rennen onder. Hoewel dit vaak wordt gesuggereerd, zijn de dieren door de uitzonderlijke beharing niet vatbaarder voor ziekten (vacht-aandoeningen, ademhalingsproblemen, oogproblemen...) dan andere normaal behaarde rassen.

Officieel erkend ras in België

In 2004 besloot Bert Driessen met ondersteuning van Erik Meeus om de erkenningsprocedure voor het Gents baardkonijn in België op te starten met als doel dit konijn met toch wel markante kenmerken en Belgische roots (50 jaar op Belgische bodem) als Belgisch ras te registreren en om te verhinderen dat andere landen dit ras zouden claimen. In 2007 werden de baardkonijnen op de nationale wedstrijden in Bastogne nogmaals gekeurd wat resulteerde in de officiële erkenning van het Gents baardkonijn als Belgisch ras. En dan eindelijk, in 2008, wordt de standaard van dit ras gepubliceerd (zie bijgevoegd).

Verspreiding

Meer dan 2 decennia lang was Erik Meeus de enige (Belgische) kweker van het Gents baardkonijn. Enkele jaren geleden kocht Dierenpark Warder (in 2003 door Greanpeace overgenomen!) enkele baardkonijnen bij Erik. Via dit dierenpark verspreidde het baardkonijn zich door heel Duitsland. Momenteel gebruiken verschillende Duitse dierenparken, gespecialiseerd in zeldzame huisdierrassen, het 'Belgische Bartkaninchen' als uithangbord. Er werd een Duitse specialclub opgericht

en een prachtige website (<http://www.9d1.de/>) over baardkonijnen ontwikkeld. In 2003 begon het aantal Belgische liefhebbers zeer langzaam te groeien. De voorbije jaren werd in diverse artikels in de Nederlandstalige kleindiertschriften (Avicultura 2004 nr 1; Avicultura 2004 nr 7/8; Het Vlaams Neerhof 2005) aandacht aan dit ras besteed. Ook in de Duitstalige pers werd veel aandacht aan dit ras besteed. Sinds 2004 werd minimum 2-maal per jaar Gentse baardkonijnen op een tentoonstelling aan het publiek voorgesteld. Tijdens het Baardkonijntreffen op 23 april 2005 in Duitsland werd het ontwerp van een standaard door Belgische, Nederlandse, Duitse en Oostenrijkse liefhebbers bestudeerd en bijgestuurd. Dit alles resulteert uiteindelijk in een stijgend animo om dit ras te houden en te kweken. Momenteel zijn er in België een 5-tal kwekers die met dit ras bezig zijn. In Nederland, Duitsland en Oostenrijk zijn tientallen fanatieke kwekers met dit ras bezig.

Bezorgdheid

Er zijn tal van redenen om over dit ras enige bezorgdheid te uiten. Allereerst is het baardkonijn sterk ingeteeld wat zich o.a. in kleine nestgrootte uit. Selectie, lijnen-

teelt of kruisen met andere rassen kan op lange of korte termijn een oplossing bieden. Ook de kwaliteit van de dieren, zeker in het buitenland, vergt enige aandacht. Voornamelijk in het buitenland wordt/werd het baardkonijn met allerlei rassen gekruist. Dit uit zich in dieren die nauwelijks de kenmerkend lange beharing vertonen, maar ook in dieren die een te zware bouw, voornamelijk van de kop, vertonen. Ook een punt van bezorgdheid is het feit dat in Duitsland en Oostenrijk de eerste stappen werden gezet om het ras ook daar officieel te laten erkennen. Op zich een gelukkig feit, maar we dienen erop te letten dat deze landen onze standaard en rasbenaming overnemen. En zoals we in verleden helaas regelmatig hebben moeten vaststellen, is dat niet evident. Correspondentie met buitenlandse baardkonijnkwekers heeft intussen aan het licht gebracht dat men dit ras als 'Belgische Bartkaninchen' of 'Bartkaninchen' in respectievelijk Duitsland en Oostenrijk wil laten erkennen. Om de link met de geschiedenis van dit ras te behouden, dient te worden aanbevolen om ook in het buitenland de benaming Gents baardkonijn te hanteren. Ook is intussen duidelijk dat buitenlandse kwekers de Belgische standaard niet integraal willen overnemen. Kortom, er is werk aan de winkel voor onze vertegenwoordiger in de Europese Entente.

Dank aan

Dat dit markante ras bestaat, hebben we in eerste plaats te danken aan Raoul Verwulgen. De inspanningen van Ronny De Clercq om destijds de restanten bijeen te brengen zijn cruciaal geweest. Erik Meeus heeft maar liefst meer dan 20 jaar in dit ras geloofd en bleef het trouw. Meer recent hebben de inspanningen van Bert Driessen ertoe geleid dat het Gents baardkonijn eindelijk officieel als ras werd erkend.

